

מדוע כעס כל כך משה על בני ראובן ובני גד

וַהֲנֵה קַמְתֶּם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תְּרֵבוֹת אַנְשֵׁי חֻטָּאִים לְסַפּוֹת עוֹד עַל חֲרוֹן אַפְיָהּ אֶל יִשְׂרָאֵל: (במדבר לב יד).¹

וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל הָעָרִים הָאֵלֶּה וַיָּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל עָרֵי הָאֱמֹרִי בְּחֻשְׁבוֹן וּבְכָל בְּנֵי תִּיָּה: (במדבר כא כה).²

וַיָּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הָאֱמֹרִי: וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגֵּל אֶת יַעֲזָר וַיִּלְכְּדוּ בְּנֵי תִּיָּה וַיִּרְשׁוּ אֶת הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר שָׁם: ... וַיֵּצֵא עוֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן לְקָרְאֵתָם ... וַיַּכּוּ אֹתוֹ וְאֶת בְּנָיו וְאֶת כָּל עַמּוֹ עַד בְּלַתִּי הַשָּׂאִיר לוֹ שְׂרִיד וַיִּרְשׁוּ אֶת אֶרְצוֹ: (במדבר כא לא-לה).³

רש"י במדבר כא לב פרשת חקת – כיבוש יעזר בכוח תפילתו של משה

וישלח משה לרגל את יעזר - המרגלים לכדוה. אמרו לא נעשה כראשונים, בטוחים אנו בכוח תפילתו של משה להילחם.⁴

ספורנו במדבר כא לט פרשת חקת – התדיינות יפתח עם בני עמון

וישב ישראל בארץ האמורי. ומכל זה שסיפר, התבאר שישראל אז לא ישבו בארץ מואב, אבל ישבו בארץ האמורי כמו שבאר יפתח באמרו: "לא לקח ישראל את ארץ מואב ואת ארץ בני עמון" (שופטים יא טו).⁵

וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּעָרְבוֹת מוֹאָב מֵעֵבֶר לִירְדֵן יַרְחוֹ: (במדבר כא א).⁶

¹ כבר הארכנו לדון בנושא בני גד ובני ראובן, אליהם הצטרף מאוחר יותר חצי שבט מנשה, שניים וחצי השבטים שלקחו נחלתם בעבר הירדן המזרחי, בפרשה זו בשני דפים משלימים: [שבטי עבר הירדן המזרחי 1](#), [שבטי עבר הירדן המזרחי 2](#). שם סקרנו את תולדותיהם למן פרשה זו ועד אזכורם האחרון בתנ"ך בגלות תגלת פלאסר. גם לדבריו הקשים של משה לבני גד ובני ראובן שבאים לבקש את נחלתם בעבר הירדן המזרחי: "[תרבות אנשים חטאים](#)", כבר הקדשנו דף מיוחד בו בקשנו לברר את משמעות הביטוי שקנה לו שביטה גם בלשונו היום. אז מה יש עוד לחדש ולדרוש בפרשה זו? אולי לחזור ולנסות להבין את כעסו של משה ודבריו החריפים כל כך! מה פשר 'התנפלות' זו על בני גד ובני ראובן? מה בדיוק כאב כל כך למשה?

² בניסיון לענות על השאלה שהוצבה בראש הדף, נחזור אחורה לקורות בסוף ספר במדבר, עם תום ארבעים שנות הנדודים במדבר והתחלת הכיבוש של עבר הירדן המזרחי. משם נלך צעד צעד. נראה שהפתרון טמון בפסוקי המקרא עצמם בלי צורך במדרשים רבים. פרשני המקרא ממעטים להתייחס לפסוקים לעיל הקובעים במפורש שבני ישראל הורישו את מלכות סיחון והתיישבו בחבל ארץ זה. מי התיישב? איפה התיישב? במה התבטאה 'התיישבות' זו? ראו תרגום אונקלוס לפסוק: "ונסיב ישראל ית כל קרויא האלין ותיב ישראל בכל קרוי אמוראה בחשבון ובכל כפרנהא". התיישבות הייתה לא רק בעיר הבירה חשבון וסביבותיה (בנותיה), אלא בכל כפרי הממלכה. וכי מה יעשו בני ישראל? יינטשו חבל ארץ פורה זה שזה עתה כבשו? יניחו אותו לביזה ו'התנחלות' של כל מיני שבטים בסביבה שרק חיכו שסיחון יפול? ראש לכולם מואב שהפסיד חבל ארץ זה במלחמה קודמת עם סיחון. ראו פירוש העמק דבר שם: "וישב ישראל בכל ערי האמרי. בכל המשך שעמדו שם, עד שנסעו ובאו לערבות מואב". וכשבאו לערבות מואב, אז מה? נטשו את מה שכבשו וירשו?

³ ברצף המאורעות של סוף ספר במדבר, 'נבלעת' פרשה קטנה זו ולא זוכה לתשומת לב ראויה. ומיעוט הפרשנים המתייחסים לפרשה זו ולקודמתה, יוכיח. שוב חוזרת התורה ואומרת "וישב ישראל" בארץ האמורי שכבשו מידינו של סיחון. אולי גם כנגד "וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גושן" (בראשית מז כז) שהוא תחילת שעבוד מצרים ואולי גם כנגד "וישב יעקב בארץ מגורי אביו" (פרשת וישב) שכידוע לא הייתה ישיבה של נחת ואולי היא תחילת הגלות! ואילו כאן ישיבה והורשה לאחר ניצחון צבאי. בין כך ובין כך, הכיבוש לא נעצר ונמשך גם לארצו של עוג מלך הבשן וגם את ארצו ירשו בני ישראל, ככתוב: "וירשו את ארצו".

⁴ דברים אלה מבוססים על מדרש במדבר רבה יט לא: "וישב ישראל בכל ערי האמורי, נשתייר יעזר וישלח משה לרגל את יעזר. אותן מרגלים זריזין היו. אמרו: בטוחין אנו בתפילתו של משה וכבר שלח מרגלים לשעבר והביאו תקלה. אנו לא נעשה כן אלא בהקב"ה נאמין ונעשה מלחמה. עשו כך והרגו את האמורי אשר בה". המרגלים המוצלחים ביותר בהיסטוריה כיבוש הארץ היו מרגלי יעזר! הריגול הפך לכיבוש קל ומידי, יותר מוצלחים מהמרגלים של משה מקדש ברנע ואפילו יותר מהמרגלים ששלח יהושע לרגל את יריחו! ראו פירוש העמק דבר במדבר שם: "וישלח משה לרגל את יעזר וגו'. כי מסתמא היו אנשי יעזר רצועה מרדות ליושבי ישראל סמוך לה, על כן היה מוכרח לרגלה ולכבשה". ודבריו פסוק קודם: "וישב ישראל וגו'. הקדים הכתוב להודיע ישיבה זו טרם מלחמת עוג וכבישת ארצו, כי באמת לא רצה משה ללחום את עוג ולכבושו ורק עם סיחון היה הכרח ללחום כדי לעבור דרך ארצו לארץ ישראל, אבל מן השמים היה סיבה שיבא עוג ללחום ולכבושו". אבל סוף סוף ירשו והורישו בני ישראל בהנהגת משה את כל ארץ הבשן. מה עשו בני ישראל עם חבלי ארץ אלה? למי הם היו שייכים?

⁵ פירוש ספורנו מזכיר את מלחמת יפתח עם בני עמון שקדמה לה התדיינות דיפלומטית קשה עם מלך בני עמון (שופטים יא) למי שייכים חבלי ארץ סיחון האמורי (אולי גם הבשן). התורה מציינת שסיחון כבש את ארצו ממואב: "כי אש יצאה מחשבון להבה מקרית סיחון אכלה ער מואב בעלי במות ארנן: אוי לך מואב אבדת עם כמוש נתן בניו פליטם ובנתיו בשובית למלך אמרי סיחון" (במדבר כא כח-ט). אילו נטשו בני ישראל את ארץ סיחון, ולוא לתקופה קצרה, יכול היה מואב לטעון לבעלות מחודשת עליו ועמון הרי הוא אח ובן ברית למואב!

⁶ ההתנחלות בעבר הירדן המזרחי לא יכולה לעכב את המשך המסע לכיבוש עבר הירדן המערבי שהוא היעד העיקרי: נחלת האבות אברהם יצחק ויעקב. ראו אמנם פירוש חזקוני על הפסוק שמתעלם מההורשה והישיבה של בני ישראל בארץ סיחון והבשן ומתאר את התהליך הבא: "ויסעו בני ישראל - לאחר נצחון המלחמה חזרו הגברים והביאו נשים וטפם שהיו חונים מעבר ארנון שבמדבר. ויחנו בערבות מואב שמארנון ועד יבוק". אבל פשט הפסוקים שהצגנו מציין בפירוש שהייתה הורשה ואפילו ישיבה בחבל ארץ זה.

פירוש העמק דבר במדבר כב א – כינוס בערבות מואב

ויסעו בני ישראל. ממקום ישיבתם: ויחנו. היינו המחנה היה בערבות מואב, אבל מכל מקום היו ישראל מפוזרים בערי עבר הירדן, ורק הארון ואהל מועד היה בערבות מואב כמו שכתבנו בריש ספר דברים.⁷

וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁטִים וַיְחַל הָעַם לָזְנוֹת אֶל בְּנוֹת מוֹאָב: (במדבר כה א).⁸

ויהי אחרי המגפה ויאמר ה' אל משה ואל אלעזר בן אהרן הכהן לאמר: שאו את ראש כל עדת בני ישראל מבין עשרים שנה ומעלה לבית אבתם כל יצא צבא בישראל: ... ראובן בכור ישראל בני ראובן חנוף משפחת החנכי לפלוא משפחת הפלאי: לחצרן משפחת החצרוני לכרמי משפחת הכרמי: אלה משפחת הראובני וכו': (במדבר כו א-ז).⁹

אלה פקודי בני ישראל שש מאות אלף ואלף שבע מאות ושלשים: פ וידבר ה' אל משה לאמר: לאלה תחלק הארץ בנחלה במספר שמות: לרב תרבה נחלתו ולמעט תמעיט נחלתו איש לפי פקדיו יתן נחלתו: אך בגורל יחלק את הארץ לשמות מטות אבתם ינחלו: (במדבר כו נא-נה).¹⁰

וידבר משה אל ה' לאמר: יפקד ה' אלהי הרוחות לכל בשר איש על העדה: אשר יצא לפניו ואשר יבא לפניו ואשר יוציאם ואשר יביאם ולא תהיה עדת ה' פצאן אשר אין להם רעה: ויאמר ה' אל משה קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וסמכת את ידך עליו: ... ונתתה מהודף עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל: (במדבר כז טו-יח).¹¹

ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד עצום מאד ויראו את ארץ יעזר ואת ארץ גלעד והנה המקום מקום מקנה: ויבאו בני גד ובני ראובן ויאמרו אל משה ואל אלעזר הכהן ואל נשיאי העדה לאמר: ... הארץ אשר הפך ה' לפני

⁷ ראו דבריו בתחילת ספר דברים: "בעבר הירדן היו ישראל מפוזרים בערים שירשו בארצות סיחון ועוג, ורק הארון עמד במקום אחד, ומשה רבינו הקהיל את העם במקומות שונים". הכינוס בערבות מואב, שהתחיל בראש חודש שבט ונמשך עד פטירתו של משה בשבעה באדר, היה עפ"י העמק דבר כינוס של עם ישראל שהחל כבר להתפזר ברחבי עבר הירדן המזרחי, אל ערבות מואב, אל המשך מסע הכיבוש וההתנחלות. אין להסתפק בעבר הירדן המזרחי הגם שהוא ארץ פוריה ונוחה כעת לשיבה. יש להמשיך במסע אל עבר הירדן המערבי, לנחלת האבות: אברהם, יצחק ויעקב. יש למשה גם תכניות נוספות בכינוס זה בערבות מואב כשהוא יודע שהוא לא יעבור את הירדן: ספר דברים, משנה תורה, הצוואה הרוחנית הגדולה של משה לפני מותו, כולל פרטי מצוות שטרם שמענו עד כה, התוכחה הגדולה שבפרשת כי תבוא, פרשת התשובה: "אם יהיה נדחך בקצה השמים" מתוך ראייה ארוכת טווח, כתיבת ספר התורה והפקדת עותק בידי כל שבט, ובסוף: "וזאת הברכה אשר בך משה איש האלהים את בני ישראל לפני מותו". אבל אנו שואלים: האם נטשו בני ישראל את כל המקומות בהם התנחלו בארץ סיחון והבשן? האם לא פשיטא שמה שבני גד ובני ראובן מציעים אח"כ: "גדרת צאן נבנה למקננו פה וערים לטפנו: ואנחנו נחלץ חשים לפני בני ישראל עד אשר אם הביאנו אל מקומם וישבו טפנו בערי המבצר מפני ישיבי הארץ", עשו כולם כך לכתחילה? הכינוס בערבות מואב יכול להיחשב כמו כינוסים שיבואו אח"כ בעלייה לרגל למקום המקדש, אבל אין סיבה להניח שנטשו את כל חבלי הארץ שכבשו מסיחון ועמון.

⁸ הכינוס של העם בערבות מואב שנועד להמשך מסע הכיבוש וההתנחלות ולספר דברים כנ"ל, נהפך לנפילה גדולה של עם ישראל. האם היה כל מסע ארבעים השנה במדבר כדאי? האם קם דור בניס טוב מאבותיהם? האם ההתנחלות שהתורה מזהירה מפניה שוב ושוב, כבר השחיתה? או שמא אדרבא, הניתוק מהנשים והילדים שנשארו בערי המבצר הוא שגרם לזנות? כך או כך, אין פלא שרפו ידיו של משה בפרשה קשה זו, וניתנה ההזדמנות לעליית דור המנהיגים הבא: אלעזר ופנחס, יהושע וכלב. ראו דברינו [חילופי דורות ומשמרות](#) בפרשת פנחס.

⁹ עם ישראל מתאושש מהנפילה הגדולה בערבות מואב בעזרת המנהיגים מדור הבנים, אשר מצטווים על הנקמה במדין (זו תבוא מאוחר יותר בפרשתנו). הרועה חוזר למנות את צאנו כמתואר במדרש על הרועה שקיבל את הצאן במניין והחזירו במניין. ראו רש"י במדבר כו א: "ויהי אחרי המגפה וגו' - משל לרועה שנכנסו זאבים לתוך עדרו והרגו בהן והוא מונה אותן לידע מנין הנותרות. דבר אחר כשיצאו ממצרים ונמסרו למשה, נמסר לו במנין, עכשיו שקרב למות ולהחזיר צאנו, מחזירים במנין". אבל יש הבדל גדול בין המניין בתחילת ספר במדבר ובין המניין כאן, בפרשת פנחס, יורד לרזולוציה של משפחות ובתי אב! מה שאין במניין יוצאי מצרים. וכל כך למה?

¹⁰ במניין הפקודים נמנים משפחות ובתי אב בשל ירושת הארץ הצפויה! "לשמות מטות אבותם ינחלו". הם ראשי המטות שיתכבדו בפרשת הפרת נדרים מאוחר יותר בפרשתנו. ומשם באו בנות צלפחד לתבוע את חלקן: "ותקרבנה בנות צלפחד ... ותעמדנה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאים וכל העדה ... למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתנו כי אין לו בן תנה לנו אחזה בתוך אחי אבינו: ויקרב משה את משפטן לפני ה': ויאמר ה' אל משה לאמר: פן בנות צלפחד דבלת נתן יתנו להם אחזת נחלה בתוך אחי אביהם וכו'". ולאחר פרשת בנות צלפחד מה בא?

¹¹ לאחר פרשת בנות צלפחד, בה שוב מתקשה משה בהלכה, בא מינוי יהושע למנהיג: "אשר יצא לפניו ואשר יבוא לפניו", בדרישה וביוזמה של משה, לאחר שנאמר לו פעם נוספת שלא ייכנס לארץ: "עלה אל הר העברים הזה וראה את הארץ אשר נתתי לבני ישראל: וראיתה אתה ונאספת אל עמיק גם אתה כאשר נאסף אהרן אחיך". הולכות ונשלמות ההכנות לכניסה לארץ: לארבעים היום של "אלה הדברים", לכריתת ברית ערבות מואב, לפרידת משה מהעם, להעברה סופית של התפקיד ליהושע". וגם את החשבון עם המדיינים סוגר הדור הצעיר בהנהגת אלעזר ו"אלף למטה". משה לא מתערב אם משום שאינו יכול [לזרוק אבן לבאר ממנה שתה](#) ואם משום שאלעזר ממשיך את מעשה פנחס בנו שקם בעת שרפו ידיו של משה. הולכות ונשלמות ההכנות להעברת הפיקוד לדור המנהיגים הבא ולכניסה לארץ. ואז בנקודת זמן זו באים בני גד ובני ראובן ב"הצעה מעניינת" למשה.

עַדֵּת יִשְׂרָאֵל אֲרָץ מְקַנָּה הוּא וְלַעֲבָדֶיךָ מְקַנָּה: וַיֹּאמְרוּ אִם מִצְאֵנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ יִתֵּן אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת לְעַבְדֶּיךָ לְאֶחָהּ אֶל תַּעֲבֹרְנוּ אֶת הַיַּרְדֵּן: (במדבר לב א-ה).¹²

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבָנֵי גַד וּלְבָנֵי רְאוּבֵן הָאֲחִיכֶם יָבֹאוּ לְמִלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹה: וְלָמָּה תִּנְיֹאוּ אֶת לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעַבְרָא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם ה': כֹּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשָׁלְחֵי אֶתְּם מִקְדָּשׁ בְּרִנֵּעַ לְרֵאוּת אֶת הָאָרֶץ: ... וַיַּחַר אֶף ה' בְּיוֹם הַהוּא וַיִּשְׁבַּע לֵאמֹר: אִם יֵרְאוּ הָאֲנָשִׁים הָעֲלִים מִמִּצְרַיִם מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה אֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁפַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלַיַּעֲקֹב כִּי לֹא מָלְאוּ אַחֲרָי: ... וְהִנֵּה קִמַּתְּם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תִּרְבּוּת אֲנָשִׁים חֲטָאִים לְסַפּוֹת עוֹד עַל חֲרוֹן אֶף ה' אֶל יִשְׂרָאֵל: כִּי תִשׁוּבוּן מֵאַחֲרָיו וַיִּסַּף עוֹד לְהַנִּיחוֹ בְּמִדְבָּר וְשַׁחַתְּם לְכָל הָעָם הַזֶּה: (במדבר לב ו-טו).¹³

ירושלמי סוטה פרק א הלכה י – קבורת משה בין נחלת בני גד ובני ראובן

תני בשם ר' יודה: אילולא שהדבר כתוב לא היה איפשר לאומר. ¹⁴ מלמד כשמת משה היה מוטל על כנפי שכינה בארבעת מיל מנחלת בני ראובן עד נחלת בני גד. שמת בנחלת בני ראובן ונקבר בנחלת בני גד. ומניין שמת בנחלת בני ראובן? שנאמר: "ובני ראובן בנו את חשבון ואת אלעלה ואת קריתים ואת נבו" (במדבר לב לז). וכתוב: "עלה אל הר העברים הזה הר נבו ומות בהר אשר אתה עולה שמה" (דברים לב מט). ומניין שנקבר בנחלת בני גד? שנאמר: "ולגד אמר ברוך מרחיב גד וגוי כי שם חלקת מחוקק ספון" (שם לג כ).¹⁵

שבת שלום מחלקי המים

מים אחרונים: אם המהלך שעשינו כאן נכון, אזי כל הסיפור ביהושע פרק כב על המזבח שבנו בני גד ובני ראובן על הירדן וכמעט מלחמת אחים שאירעה שם, מואר באור חדש ובוהק. לחשש של יהושע ממעשה זה של שבטי עבר הירדן המזרחי הייתה סיבה טובה – החשש שהם חוזרים על מה שבקשו לעשות בימי משה.

¹² ככה פשוט הם אומרים: "אל תעבירונו את הירדן הזה!" ואיפה ננחל את נחלתנו? "בארץ אשר היכה ה' לפני עדת ישראל!" ככה, נפרק את החבילה כאן ועכשיו – "איש לאהליך ישראל". נחזור מהכינוס של ערבות מואב למקומות בהם כבר התיישבנו. מה נעשה? נעשה חילופין עם שאר השבטים: תנו לנו את חלקכם היחסי בעבר הירדן המזרחי וקחו בבקשה את חלקנו היחסי בעבר הירדן המערבי. חלק אמנם זה כבר נכבש וזה עדיין לא, אבל זה "פרט קטן".

¹³ ואיך לא יכעס עליהם משה! ערב פרידתנו מהעם, כשהוא מעביר את התפקיד ליהושע ולדור המנהיגים הצעיר, כשכוחו עתה כבר איננו ככוחו אז (עז). אחרי ארבעים שנות הנדודים במדבר בשל המאסה אז בארץ, קמה "תרבות האנשים החטאים" הזו! נראה שאת החטא הגדול של מעשיהם של בני גד ובני ראובן אפשר לשפוט דווקא מהמענה שלהם למשה: "ויגשו אליו ויאמרו גדרת צאן נבנה למקננו פה וערים לטפנו: ואנחנו נחלק חשים לפני בני ישראל עד אשר אם הביאנו אל מקומם וישב טפנו בערי המבצר מפני ישובי הארץ: לא נשוב אל בתינו עד התנחל בני ישראל איש נחלתו" (שם טז-יח). עכשיו נזכרתם להציע הצעה פשוטה והוגנת זו? מה חשבתם קודם? מה הייתה ההווה אמינא שלכם? ואגב רק נשאל אם לא פגם כאן משה בכבודו של יהושע? האם לא היה צריך משה להתמקד כעת בתפקידו כנביא, מחוקק, ומנהיג רוחני, להתמקד בברית ערבות מואב ובספר דברים ולהשאיר את ההנהגה המעשית כולל הטיפול בבני גד ובני ראובן ליהושע? וזה כבר נושא לדיון נוסף. אבל כעסו של משה הוא ברור ומוצדק וגם ההיסטוריה מוכיחה ששבטי עבר הירדן המזרחי היו הראשונים להיעלם ממחנה האומה הישראלית. ראו דברינו [שבטי עבר הירדן המזרחי – 2](#) בפרשת מטות. ואיפה משה עצמו בכל הסיפור הזה?

¹⁴ ראו דברינו [אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומר](#) בדפים המיוחדים.

¹⁵ סוף דבר, היכן נקבר משה? איש שם באמצע בין נחלת בני גד ובני ראובן. בנחלתם של אלה עליהם כעס כל כך וסופו שהתפייס איתם. ראו דרשה זו גם באבות דרבי נתן נוסח ב פרק כה: "כיון שראו ישראל מטתו של משה מוצעת מכל כבודו של עולם על כנפי השכינה, על תחום ארבעת מיל מנחלת בני ראובן עד בני גד, שנאמר: עלה אל הר העברים הזה הר נבו (דברים לב מט). ומנין שמת בנחלת ראובן? שנאמר: ובני ראובן בנו את חשבון וגו' ואת נבו ואת בעל מעון (במדבר לב לח). ומנין שנקבר בנחלת בני גד? שנאמר: ולגד אמר ברוך מרחיב גד ... וירא ראשית לו כי שם חלקת מחוקק ספון (דברים לג כ כא)". שם החלקה בה המחוקק (משה) ספון במנוחת עולמים. נפלאים דרכי המקרא והמדרש.